

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-2

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady <i>Head of editorial board</i>	Pavel Kouřil
Redakční rada <i>Editorial board</i>	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor <i>Editor in chief</i>	Petr Škrdla
Výkonná redakce <i>Assistant Editors</i>	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Hedvika Břínková
Technická redakce, sazba <i>Executive Editors, Typography</i>	Alice Del Maschio
Software <i>Software</i>	Adobe InDesign CS5
Vyobrazení na obálce <i>Cover Picture</i>	<i>Mikulčice-Valy, most č. 1. Předběžná rekonstrukce mostu R. Skopala, podle Poláček 2000 (viz obr. 9 na str. 46)</i> <i>Mikulčice-Valy, bridge No. 1. A preliminary reconstruction of the bridge by R. Skopal, in accordance with Poláček 2000 (see Fig. 9 on page 46)</i>
Adresa redakce <i>Address</i>	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk <i>Print</i>	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2014

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR

Copyright © 2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors

částečně na půdorysu pozdně románské stavby tvořící zřejmě původní nejstarší jádro hradu (vřelý dík za konzultaci patří R. Vrlovi z Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Kroměříži).

Ivan Čižmář

Resumé

Lukov (Kat. Lukov u Zlína, Bez. Zlín), Burg Lukov. Mittelalter, Neuzeit. Burg. Rettungsgrabung.

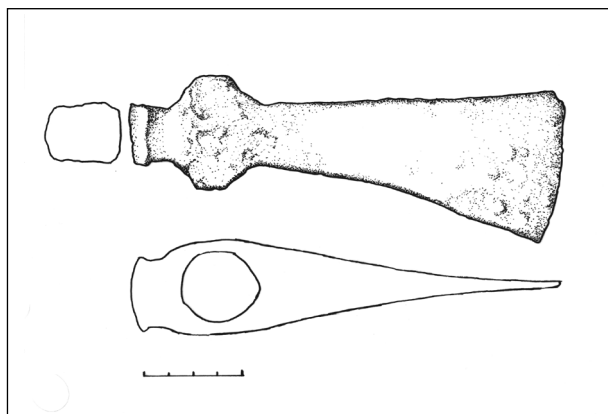
MALÁ MORAVA (OKR. ŠUMPERK)

Parc. č. 1344. Raný středověk. Železná sekerka. Ojedinelý nález. Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum Šumperk.

Na konci prosince roku 2013 našel P. Vašek (bytem v Hanušovicích) na katastru Malé Moravy (okr. Šumperk) pomocí detektoru kovů železnou sekerku (obr. 66). Nález ohlásil a 10. 1. 2014 mě jako archeologa územně příslušného muzea zavedl na místo nálezu. Jedná se o svah jihozápadního sklonu, spadající ze hřbetu od vrcholu Srázné (1074 m n. m.). Sekerka byla objevena jen několik metrů od křižovatky zpevněné úboční cesty a svážnice, v kameňaté půdě, cca 15 cm hluboko. Místo jsem zaměřil s GPS přístrojem (zn. Garmin 60CSx): N50 06.283, E16 50.902 (souřadnice v systému WGS-84). Místo se nachází na západním okraji parc. č. 1344, poblíž hranice s parc. č. 1151, v nadmořské výšce ca 655 m. Západně od místa nálezu stávala v novověku vesnice Krondörfel, opuštěná po druhé světové válce.

Popis: železná úzká sekerka má mírně rozšířené ostří, krátce protažený zesílený tyl s obdélnou ploškou a ostny kolem okrouhlého násadního otvoru. Délka – 176 mm, šířka břitu – 62 mm, průměr násadního otvoru 33×30 mm, výška ostnů – 43–45 mm, váha cca 580 g.

Nález typologicky odpovídá sekerám II. typu v třídění moravských středohradištních seker B. Dostála (1966, 71, obr. 15:9), který dále rozpracoval starší třídění J. Poulika a V. Hrubého. Analogie nalézáme např. na lokalitách Držovice (Dostál 1966, 125, Tab. 14:11,13), Hradisko u Kroměříže (Dostál 1966, 130, Tab. 16:8), Luhačovice (Dostál 1966, 142, Tab. 26:1-3), Pěnčín (Dostál 1966, 152, Tab. 32:11), Staré Město u Uh. Hradiště – Písečnice (Dostál 1966, 169, Tab. 45:6), Žlutava (Dostál 1966, 196, Tab. 65:17) nebo Dačice (Dostál 1966, 123, Tab. 74:14). Z nověji publikovaného materiálu ze slovanských hrobů ze střední Moravy lze zmínit nález z Prostějova – Držovic (Fojtík, Šmíd 2008, 53, Tab. 41:2-3). Na Moravě se sekery typu II vyskytovaly v celém průběhu 9. století (s možným přesahem do 10. století), spodní hranice je však časově těžko zachytitelná; prototypy lze sledovat i v časnějších obdobích. Funkčně jsou považovány za zbraně (Dostál 1966, 71).

Obr. 66. Malá Morava (okr. Šumperk). Nález sekerky. Kresba G. Halama-Leite.

Abb. 66. Malá Morava (Bez. Šumperk). Der Axt-Fund. Zeichnung G. Halama-Leite.

Nejzajímavější na celém nálezu tohoto artefaktu je jeho geografická poloha a značná nadmořská výška. Horopisně se zde nacházíme v jižní části celku Králického Sněžníku (Melzer, Schulz 1993, 18–21, tab. 2). Nověji také disponujeme nálezem jiné raně středověké sekerky (typ I C dle B. Dostála), která byla nalezena v jižním podhůří jesenického pohoří (na katastru Plečí u Jindřichova, okr. Šumperk), rozkládajícího se východně masivu Králického Sněžníku (Halama 2014).

Oba nálezy sekerek jsou tak naprosto vysunuty mimo známé raně středověké osídlení, které na severní Moravě končí na Mohelnicku, kde je zachycena struktura lokalit ze středohradištního a mladohradištního období, starší doba hradištní byla zatím zachycena pouze sídlišťem v Moravičanech (Goš 1988).

Jakub Halama

Literatura

- Dostál, B. 1966: *Slovanská pohřebiště ze střední doby hradištní na Moravě*. Praha: Academia.
- Fojtík, P., Šmíd, M. 2008: *Slovanské hroby a pohřebiště na Prostějovsku. Pravěk – Supplementum 18*. Brno: Ústav archeologické památkové péče.
- Goš, V. 1988: Slované osídlení severní Moravy. In: V. Frolec (ed.): *Rodná země. Sborník k 100. výročí Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně a k 60. narozeninám PhDr. Vladimíra Nekudy, CSc.* Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 181–190.
- Halama, J. 2014, v tisku: Raně středověká sekerka z podhůří Jeseníků. In: Z. Beneš, M. Popelka, R. Šmidtová (eds.): *Od Skandzy k Dunaji, od Rýna k Paslece. Sborník k 70. narozeninám Lubomíra Košnara. Praehistorica 32/2*.

Obr. 67. Hradiště Mikulčice-Valy, „Těšický les“ v podhradí, výzkum č. 101. Celková situace 6. kostela – dvouapsidové rotundy – po odtěžení závazek starého výzkumu a začistění situace dosažené v roce 1960.

Abb. 67. Burgwall Mikulčice-Valy, „Těšický les“ im Suburbium, Revisionsgrabung Nr. 101. Gesamtsituation der 6. Kirche – der zweiapsidigen Rotunde nach dem Beseitigung der Verschüttung der alten Grabung und dem Zaubermachen der Fundsituation aus dem Jahr 1960.

Melzer, M., Schulz, J. 1993: *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk: Okresní úřad a Okresní vlastivědné muzeum v Šumperku.

Resumé

Malá Morava (Bez. Šumperk). Parz. Nr. 1344. Frühmittelalter. Lesefund. VM Šumperk.

MIKULČICE (OKR. HODONÍN)

Terénní výzkum hradiště „Valy“ v roce 2013

Rok 2013 byl z hlediska terénního výzkumu v Mikulčicích další exponovanou sezonou. Opět šlo převážně o předstihové nebo záchranné výzkumy vyvolané stavební činností Masarykova muzea v Hodoníně jako správce Národní kulturní památky Mikulčice nebo jeho zřizovatele – Jihomoravského kraje. Stejně jako v předchozím roce vystupoval Archeologický ústav AV ČR, Brno při těchto akcích jako subdodavatel stavebních firem, což do značné míry určovalo finanční a časové podmínky výzkumu. Přes tyto negativní faktory znamenaly realizované terénní práce podstatný přínos pro řešení zásadních otázek mikulčického výzkumu. Terénní práce probíhaly v roce 2013 v rámci dvou stavebních akcí označených pracovními názvy „kostely“ a „předhradí“; pouze dvě menší akce měly čistě badatelský charakter.

Hradiště Mikulčice-Valy, podhradí, výzkum „VI. kostel 2013“ (č. 101). Středohradištní období. Sakrální architektura. Ověřovací výzkum.

Z předchozích let pokračoval v roce 2013 projekt „Archeologický park Mikulčice-Kopčany, aktivita Vyzdvižení kopií základů kostelů“. Záměrem projektu bylo vyzdvižení půdorysů zděných staveb v Mikulčicích do podoby nízkých zídek a tím zatraktivnění těchto objektů pro návštěvníky. Na slovenské straně projekt přispěl k památkové obnově a nové prezentaci koste-

la sv. Margity Antiochijské v Kopčanech. Mikulčické pracoviště Archeologického ústavu zajišťovalo u každého z objektů archeologickou přípravu pro stavební práce. Cílem ověřovacího archeologického výzkumu byla revize a doplnění výsledků původního výzkumu z 50. – 60. let minulého století. Dílčími úkoly byly ověření a detailní dokumentace reliktních staveb, řešení stratigrafických, chronologických, stavebně-historických a stavebně-technologických otázek. Archeologická část prací končila překrytím reliktních staveb geotextilií a opětovným zahrnutím. Poté byly na povrchu terénu, přesně nad původními půdorysy (ale na dostatečné mezivrstvě), založeny nové stavby v podobě nízkých kamenných podezdívek. V roce 2013 byl takto archeologicky zkoumán a posléze stavebně upravován 6. kostel (výzkum č. 101). Touto akcí byl dotčený projekt z hlediska archeologie ukončen. Následovat bude celkové vyhodnocení a publikace výsledků výzkumu, a to v závislosti na náplni budoucích projektů a dlouhodobých programů mikulčického pracoviště Archeologického ústavu AV ČR, Brno.

Kostel č. 6 neboli dvouapsidová rotunda, situovaná v podhradí v blízkosti severovýchodní brány akropole a 3. mostu představuje mezi mikulčickými kostely poměrně výjimečnou stavbu. Pozoruhodné jsou na kostele především dispozice stavby, relativně vysoká kvalita užitých stavebních technologií, nákladně vybavené pohřebiště a doklady povelmoravského osídlení. Mezi mikulčickými kostely je stavba výjimkou i z hlediska stavu publikace – dočkala se již dvou komplexních zpracování (Poulík 1963; Profantová 2003) a je předmětem řady dílčích archeologických studií zaměřených na pohřebištní nebo sídlištní problematiku (viz např. Klaničca 1985; Poláček 1999; Galuška, Poláček 2006; Poláček et al. 2007; Košta 2008). Výjimečně zachovaná východní apside kostela je patrně nejrozsáhlejším torzem intaktního základového zdiva doloženého v Mikulčicích (viz Poláček 2006, 14–15, obr. 4, 6).